

aviat en quelcom d'indoeuropeu, més versemblant probablement que ibero-basc, si bé fóra en va negar la possibilitat vagament pre-indoeuropea. De tota manera s'han trobat enllaços indoeuropeus, o concretament sorotàptics i cèltics, per al Tec, l'Onyar, el Llierca, el Ròvol; altres més vagament pre-romans o paleo-romànics, *le Tet*, el *Ter*, el *Terri*, el *Ser*, l'*Anyet*, el *Borró*, el *Toronell*, la *Banaula*, el *Llémena* etc.

Que fóra prudent deixar-ho en aquests termes? Ben cert així no perillaríem. De tota manera és innegable que dins l'onomàstica fluvial de l'Europa occidental els noms en *Al-* (o *El-*) es presenten en proporció més gran que en la resta dels NLL pre-romans. Krahe (*Unsere Aeltesten Flussnamen*, p. 70 ss.) en va aplegar molts, estesos per tot França i Europa Central; Weisgerber, *Rhenania Germano-Celtica*, tracta especialment dels més suspects de ser cèltics, com *Alisia*, *Alisontia* etc. (veg. pp. 325, 327, 433, 50). Pokorny, *IEW*, 307, de la variant *El: Elaver* (*Allier*), *Elantia*.

En caràcter d'enllaç concret, potser ens podríem arriscar a assenyalar-ne un en el nom antic d'un riu de Germània, *ALCMAONA*, avui substituït per un nom recent (*Altmühl*, però en aquest no hi ha més que etimologia popular: al. *mühl* 'molí' + *alt* 'vell'); car l'antic *Alcmona*, amb lleus variants *Alchmona* i *Alcmana*, està documentat des del S. VIII (Krahe, *op. cit.* 106), i Krahe hi enllaça el NL *Αλκμοεννις* que Ptolemeu (II, 11.15) situa per allí. La vacil·lació entre *-ONA* i *-ANA* pot interpretar-se com deguda a una accentuació *ALCMAONA*: podríem, fins i tot, llançar-nos a suposar que això se simplificà en *Alcama* / *Algama*. O bé fins i tot podem anar més enllà: sospitant-hi un nom sorotàptic germà del gr. *ἄλκμος* 'poderós', vist que aquest el retroba Pok. (*IEW* 32.25) en les llengües bàltiques: lit. *alkas* 'bosquet sagrat', 'bosc dalt d'un cim', i letó *Elks* 'divinitat pagana'; admetriem que l'*Alkimo-* en Ptolemeu i l'*ALCMAONA* de Krahe n'eren derivats, amb uns elements sufixals que ens són familiars en diverses llengües indoeur.; no cal dir que amb això van noms grecs tan cèlebres com *Ἀλκμήνη* mare d'Hèrcules, el del gros poeta dòric *Αλκμῶν* (< *Αλκμαῶν*), el llinatge atenès dels *Ἀλκμαίωνιδαι* (Heròdot, Tucídides) etc.

L'*Alguema* té un riuet paral·lel, el *Manol*, tan famós per les seves poderoses i destructives avingudes que això li donà el nom de *MALEVÓLUS* (*DECat* I, 775 a1-8 i n. 5; també s. v. *фона*, *minerca*, *lleure* i *rèmol*). Bé podríem, doncs, imaginar que a un fet comparable, l'*Alguema*, riu també d'avingudes pirinenques (emp. *estups* = *estufs*), degué el seu nom, que tant ens recorda el gr. *ἄλκμος* 'poderós' i el bàltic *alkas* = llafí sacer 'terrible'.

¹ A la llista oficial de la Generalitat, 1934, com a determinatiu del nom d'aquest poble, deixàrem la grafia tradicional *Algama*; en el *Nomencl. CEC* (ed. Aedos, 1966) vaig proposar canviar-ho en *Alguema*; per dues raons: perquè en fonètica hist. cat. tota *-A-* interna postònica es canvia en *e* (*cànter*, *Alcàntera*, *Bàrbera*, *tàpera*, *sàvena* etc.), i perquè així s'evitava la pronúncia i accentuació errònia *Algàma*.

No m'hi feia fort, però veig que s'ha adoptat en rètols de carreteres, i realment val més així.

5 *ALGUENYA, l'*

És el nom de dos veïnats homònims, bastant propers entre ells, però no immediats: més conegut el de la vall de Novelda, uns 18 k. a l'OSO. d'aquesta vila, i no llunyà de Monòver i prop del límit amb el Pinós (*BDLC* IV, 276, i *AlcM*); i l'altra, pertanyent al terme de Biar (xxxvi, 8.20). De l'ar. *al-ġāniya* 'la rica, l'opulenta', de l'arrel *ġni* 'ser ric, enriquir' («ditare» *RMa* 353.9, «dives» 353.2f.), «rico: *gani*» *PAlc*, que sovint desplaça l'accent, sobretot en mots d'aqueixa estructura (veg. *Alcoi*).

En efecte és arrel productiva i popular en àrab, que Dozy (*Suppl.* II, 22), Belot etc. documenten en les accs. «être assez riche», i també «habiter dans un lieu», en el sentit de 'viure en un lloc' (potser la bàsica), partint de 'estar-hi fincat', usat per Abulfeda; amb derivats com *māgnā* «demeure, séjour»; també 'cantar' (*RMa* s. v. *cantus*, «canto» *PAlc*). Encara que el *ġai* àrab de vegades impedeix la imela, sovint no té tal efecte, i en aquest cas estava contrapesat per la *zi-* postònica.

Descarto l'etimologia *al-hinna* 'alquena, planta tintòria' (*AlcM*), sense fonament semàntic, perquè essent arabisme una *nn* doble dóna *n* catalana (no pas *ŋ*) i el *h* àrab no dóna *g* romànica sinó *f* o zero.

ALGUER, l'

La ciutat catalana de l'illa de Sardenya. És natural que no ens ocupem gaire en l'*Onom. Cat.* dels noms de la nostra enclava lingüística, puix que la nostra obra està encaminada primordialment a la nostra onomàstica antiga i arrelada en les terres de la nació catalana, en totes les seves regions y països, mentre que l'*Alguer* pertany a l'illa i nació sarda, i a l'estat italià, i no hi ha cap català sensat que pensi a discutir-ho. D'aquest nom, però, pel seu caràcter cabdal, en donarem les dades més essencials.

L'ús català hi ha existit sempre l'article; *L'Alguer* escriu A. Ciuffo, i «les lletres catalanes a l'*Alguer*» (*BDLC* I, 1902, 51, 62); *l'Algué* (tres cops) en els Goigs de la M. de D. de Vallverd, publicats pel mateix Ciuffo, patriota insigne (*BDLC* XIII, 1924, 263, 265, 266). Ja figura amb article en el cronista Turell, del S. xv. La pron. és *l argé* i el gentilici *argerézus* (*ALCat*).

DOC. ANT. Un lleny que surt de Bosa, un diumenge al vespre, camí de Marsella, parteix l'endemà de «un loch appellat *Salguera*, que és de miçer Brancha Doria» a. 1323 (Finke, *Acta Arag.* III, 438). És dada, doncs, anterior a la conquesta i repoblació catalana. Aquí hi ha aglutinat l'article sard *S'*. «Vila de *Algerio*» a. 1325 (*BABL* IV, 432). Pere III, venint de Roses, arriba «al Port del Compte, qui és davant l'*Alguer*